

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
VRHOVNI SUD
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
Broj: 36 0 P 064732 25 Rev
Sarajevo, 28.01.2025. godine

Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine u Sarajevu, u vijeću sastavljenom od sudija Marijane Omerčaušević, kao predsjednice vijeća, Fatime Mrdović i Svjetlane Milišić-Veličkovski, kao članica vijeća, u pravnoj stvari tužitelja TRIGLAV OSIGURANJE d.d. Sarajevo, Ul. Dolina broj 8, protiv tuženog SARAJEVOPUTEVI d.d. Sarajevo, Ul. Mustajbega Fadilpašića broj 17, uz učešće ASA CENTRAL OSIGURANJE d.d. Sarajevo, Trg međunarodnog prijateljstva broj 25, koga zastupa Advokatsko društvo VAC Legal d.o.o. Sarajevo, Trg međunarodnog prijateljstva broj 25, kao umješača na strani tuženog, radi regresnog potraživanja, vrijednost spora 6.728,93 KM, odlučujući o reviziji tuženog protiv presude Kantonalnog suda u Zenici, broj 36 0 P 064732 24 Gž od 17.10.2024. godine, u sjednici vijeća održanoj dana 28.01.2025. godine, donio je

P R E S U D U

Revizija se dopušta i usvaja, drugostepena presuda preinačava, tako što se žalba tužitelja odbija i prvostepena presuda potvrđuje.

O b r a z l o ž e n j e

Prvostepenom presudom Općinskog suda u Kaknju, broj 36 0 P 064732 23 P od 23.07.2024. godine odbijen je tužbeni zahtjev da sud obaveže tuženog na isplatu regresnog potraživanja tužitelju u iznosu od 6.728,93 KM, sa zakonskom zateznom kamatom, i to na iznos od 5.393,00 KM od 01.04.2020. godine do isplate i na iznos od 1.335,93 KM od 13.05.2020. godine do isplate, kao i na naknadi tužitelju troškove parničnog postupka u iznosu od 600,00 KM. Odbijen je zahtjev umješača za naknadu troškova postupka.

Drugostepenom presudom Kantonalnog suda u Zenici, broj 36 0 P 064732 24 Gž od 17.10.2024. godine žalba tužitelja je uvažena, prvostepena presuda preinačena i tuženi obavezan da tužitelju na ime regresne naknade štete isplati ukupan iznos od 6.728,93 KM, sa zakonskom zateznom kamatom, i to na iznos od 5.393,00 KM od 01.04.2020. godine do isplate i na iznos od 1.335,93 KM od 13.05.2020. godine do isplate, kao i da mu naknadi troškove postupka u iznosu od 825,00 KM, sve u roku od 30 dana.

Blagovremeno izjavljenom revizijom tuženi pobija drugostepenu presudu u cijelosti, zbog pogrešne primjene materijalnog prava, i predlaže ovom sudu da istu dozvoli na osnovu člana 237. stav 3. Zakona o parničnom postupku, te da je usvoji, preinači pobijanu presudu, odbije žalbu tužitelja i u cijelosti potvrdi presudu prvostepenog suda. Zahtijeva naknadu troškova nastalih povodom izjavljene revizije, ali iste ne specificira.

Kao razlog zbog kojeg je revizija podnesena navodi se potreba rješavanja sljedećih pravnih pitanja, koja se odnose na spornu pasivnu legitimaciju tuženog i njegovu odgovornost za štetu, od kojeg po mišljenju revidenta zavisi odluka o sporu, i koja su važna za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni:

1. Da li zaštita od nekontrolisanog izlaska divljači i inače životinja (psa u ovoj konkretnoj stvari) na cestu predstavlja poslove zaštite u skladu sa članom 52. Zakona o cestama FBiH ili održavanja autoceste u skladu sa članom 41. Zakona o cestama FBiH, te da li se poslovi zaštite mogu prenijeti od strane upravitelja autoceste na drugo pravno lice u postupku javne nabavke u skladu sa odredbama člana 13. i 48. Zakona o cestama FBiH?
2. Da li preduzeća zadužena za održavanje cesta ukoliko ista nisu upravitelji cesta odgovaraju za štete na cesti samo u skladu sa zaključenim ugovorom, prilikom čega je potrebno u toku postupka dokazati postojanje štetne radnje tuženog kao i uzročno-posljedične veze između štetne radnje i štete, odnosno propuštanje ili neblagovremeno izvršenje ugovorene obaveze koja je dovela do štete (oštećenje zaštitne žičane ograde), te ukoliko se propust nesporno ne dokaže nema ni odgovornosti? Odnosno da li je odgovornost izvođača radova redovnog održavanja subjektivna ili objektivna odgovornost?
3. Ko odgovara za štete nastale od divljači na autocesti – preduzeća zadužena za održavanje istih na način da vrše obilazak autoceste u skladu sa Ugovorom o održavanju autoceste, Smjernicama za projektovanje, građenje, održavanje i nadzor na putevima, knjiga III: Održavanje puteva Dio 2: Redovno godišnje održavanje, te Pravilnikom o održavanju javnih cesta u Federaciji BiH („Službene novine FBiH“ broj 57/15), ili upravitelj autoceste koji određuje izgled autoceste, odobrava projektno rješenje izgleda iste, gazduje cestom, opremom uz cestu, određuje način i dinamiku obilaska autoceste (ophodnje), te naplaćuje cestarinu od korisnika autoceste?

Kao razlog važnosti rješavanja naznačenih pitanja za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni revident navodi različitu praksu drugostepenog suda, čije presude dostavlja uz reviziju, a ukazuje i na pravno shvatanje revizijskog suda, prema kojem upravitelj ceste i pravna osoba sa kojom je upravitelj ceste ugovorio izvođenje poslova redovnog održavanja ceste, za štete nastale zbog stanja ceste odgovaraju po načelu pretpostavljene krivice, a ne po načelu objektivne odgovornosti, (64 0 P 050184 21 Rev od 30.08.2022. godine – stav objavljen na Portalu sudske prakse u Bosni i Hercegovini). Revident navodi da je pobijana presuda zasnovana na pravnom shvatanju koje nije podudarno sa shvatanjem revizijskog suda, zbog čega dopuštanje predmetne revizije smatra važnim za ujednačavanje sudske prakse.

Tužitelj je u odgovoru na reviziju predložio da se revizija odbaci, ili odbije kao neosnovana, ukazujući na drugačije presude drugostepenog suda, kojim je zahtjev istog tužitelja prema istom tuženom usvojen.

Izuzetno, Vrhovni sud Federacije može dopustiti reviziju u svim predmetima u kojima nije ostvaren uslov iz člana 237. stav 2. ZPP, ako ocijeni da bi odlučivanje po reviziji bilo od značaja za primjenu prava u drugim slučajevima, odnosno da odluka o sporu zavisi od rješenja nekog

materijalno-pravnog ili procesno-pravnog pitanja važnog za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni (član 237. stav 3. i 4. ZPP).

Ispitujući mogućnost izuzetnog dopuštanja predmetne revizije, ovaj sud je ocijenio da se materijalno-pravna pitanja koje se u istoj postavljaju odnose na odgovornost izvođača radova održavanja javne ceste za štetu koju pretrpe njeni korisnici. S obzirom na neujednačenost sudske prakse na koju revizija opravdano ukazuje, ovaj sud je pitanja koja se odnose na vrstu i obim odgovornosti tuženog ocijenio kao važna za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni, pa je reviziju dozvolio.

Revizija je osnovana.

Nakon što je ispitao pobijanu presudu u skladu sa odredbom člana 241. stav 2. ZPP, ovaj sud je odlučio kao u izreci, iz slijedećih razloga:

Predmet spora je zahtjev tužitelja, koji je na osnovu ugovora o osiguranju od opće odgovornosti zaključenog sa osiguranikom JP „Autoceste FBiH“ d.o.o. Mostar, isplatio vlasniku oštećenog vozila štetu u iznosu od 6.728,93 KM, da mu tuženi, kao lice koje je odgovorno za štetu isplati navedeni iznos na ime regresnog duga, sa zakonskom zateznom kamatom od dospijeca do isplate.

Iz činjeničnog stanja koje je utvrđeno u ovom predmetu, a za koje je vezan i revizijski sud, proizlazi da se dana 22.01.2020. godine na dionici autoceste A-1 u mjestu Tičići dogodila saobraćajna nesreća, u kojoj je vozilo koje se kretalo autocestom ostvarilo kontakt sa psom koji se u nalazio na kolovozu. U toj nezgodi je nastala šteta na vozilu u iznosu od 6.728,93 KM, koju je tužitelj nadoknadio oštećenom licu na osnovu zaključenog ugovora o osiguranju sa osiguranikom JP „Autoceste FBiH“ d.o.o. Mostar. Tuženi je u relevantnom periodu imao važeći godišnji ugovor za izvođenje radova na redovnom i zimskom održavanju autoceste A-1 sa osiguranikom tužitelja.

Prvostepeni sud je nakon ocjene izvedenih dokaza zaključio da je tuženi ispunio svoje obaveze iz ugovora zaključenog sa JP „Autoceste FBiH“ d.o.o. Mostar, jer je sve planirane radove na održavanju autoceste blagovremeno i uspješno izvršio. S obzirom na utvrđenu činjenicu da je tuženi na dan saobraćajne nezgode obavljao redovne ophodnje ceste u skladu sa ugovorom, i da ni prije, a ni nakon nezgode nisu utvrđena oštećenja zaštitne ograde koja sprječava ulazak životinja, sud je zaključio da se neočekivani izlazak psa na autocestu ne može dovesti u vezu sa propustom tuženog u izvršavanju ugovorom preuzetih obaveza održavanja autoceste, pa je zahtjev tužitelja odbio kao neosnovan.

I drugostepeni sud je u svojoj presudi iznio shvatanje da je odgovornost preduzeća koje održava cestu ugovorna, odnosno vezana je za učinjene propuste u kvalitetnom i blagovremenom održavanju. Međutim, taj sud je na temelju istog činjeničnog stanja zaključio da je do iznenadne pojave psa lutilice na autocesti došlo usljed propusta u njenom održavanju, bez navođenja o kojim se propustima tuženog radi, pa je pozivajući se na odredbu člana 116. Zakona o osnovama bezbjednosti saobraćaja u BiH, člana 20. Zakona o cestama i člana 11. Ugovora Trećeg godišnjeg ugovora „Redovno održavanje Autoceste A1“, kojom su regulisani rizici za ugovornog organa i izvođača, preinačio prvostepenu presudu i usvojio tužbeni zahtjev.

Iz obrazloženja nižestepenih presuda proizlazi da su razlike u pravnim shvatanjima sudova nastale zbog različitog tumačenja odredbe člana 81. Zakona o cestama FBiH (dalje: Zakon o cestama)¹ i odredaba predmetnog ugovora o održavanju ceste, u vezi sa primjenom člana 154. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima FBiH (dalje: ZOO)².

Naime, odredbama Zakona o cestama propisano je da održavanje cesta, u smislu tog Zakona, obuhvata izvođenje radova kojim se osigurava nesmetan i siguran saobraćaj i očuvanje projektovanog stanja ceste. (član 41.) Prema odredbama člana 48. tog zakona, upravitelji cesta direktno ne izvode radove gradnje, rekonstrukcije i održavanja javnih cesta (stav 1.), osim u izuzetnim slučajevima (stav 2.), nego izvođenje radova gradnje, rekonstrukcije i održavanja javnih cesta ustupaju po postupku i na način utvrđen Zakonom o javnim nabavkama (stav 3.) Odgovornost upravitelja ceste za štetu koju u slučaju saobraćajne nezgode, zbog nedostataka na cesti, pretrpi korisnik javne ceste koji se pridržava saobraćajnih i tehničkih propisa utvrđenih Zakonom o osnovama sigurnosti saobraćaja na cestama u Bosni i Hercegovini ili drugom zakonskom regulativom vezanom uz sigurnost saobraćaja na cestama, regulisana je odredbom člana 20. stav 1. Zakona o cestama.

Prema odredbama člana 81. Zakona o cestama, upravitelji su dužni, u okviru osiguranih finansijskih sredstava za održavanje i zaštitu cesta, u skladu sa usvojenim godišnjem planom i programom održavanja i zaštite cesta, osigurati trajno i kvalitetno održavanje i zaštitu cesta kojim upravljaju i omogućiti sigurno i nesmetano odvijanje saobraćaja na tim cestama za učesnike u saobraćaju koji poštuju saobraćajne propise, saobraćajnu signalizaciju, vremenske uslove, stanje na cestama i okolišu. (stav 1.) Upravitelji cesta i preduzeća koja održavaju ceste ugovorom regulišu uslove i način izvršavanja radova održavanja i zaštite autocesta, brzih, magistralnih, regionalnih i lokalnih cesta i druga pitanja vezana uz njihovo održavanje i zaštitu (stav 2.), uključujući i odgovornost za štete i druge odgovornosti (stav 2. tačka 9.). Preduzeće za ceste kojem se ugovorom iz stava 2. ovog člana povjeri obavljanje poslova održavanja i zaštite autocesta, brzih cesta, magistralnih, regionalnih i lokalnih cesta odgovorno je za kvalitetno, stručno i blagovremeno izvršenje tih poslova, u skladu sa Pravilnikom iz člana 47. ovog Zakona.

Naprijed navedene zakonske odredbe su jasne, i bez potrebe za dodatnim tumačenjem daju odgovor na pitanja koja revident postavlja pod tačkama 1. i 3.

Shodno navedenom, odgovornost tuženog, kao preduzeća za ceste kojem je upravitelj cesta JU Autoceste FBiH d.o.o. Mostar ugovorom povjerio obavljanje poslova održavanja autoceste A1, zasniva se na ugovoru, Zakonu o cestama i odredbama Pravilnika o održavanju javnih cesta.

U slučaju kada su poslovi osiguranika tužitelja ugovorom o održavanju ceste preneseni na treće lice, to lice odgovara za štetu po pravilima o ugovornoj odgovornosti za štetu, u granicama ugovornih odredbi, odnosno samo ako je šteta u uzročnoj vezi sa stanjem ceste kao posljedice neispunjavanja ugovornih odredbi, po načelu pretpostavljene krivice (subjektivna odgovornost).

¹ „Službene novine FBiH“, br. 12/10, 16/10 i 66/13

² „Službeni list SFRJ“, broj: 29/78, 39/85 i 57/89, „Službeni list R BiH“, broj: 2/92 i 13/93 i „Službene novine Federacije BiH“, broj: 29/03 i 42/11

Navedeno pravno shvatanje je izraženo u nekoliko odluka ovog revizijskog suda (64 0 P 050184 21 Rev od 30.08.2022. godine, 36 0 P 063435 24 Rev od 18.04.2024. godine)

Budući da isplatom naknade iz osiguranja, prelaze na osiguravača, po samom zakonu, do visine isplaćene naknade sva osiguranikova prava prema licu koje je po ma kom osnovu odgovorno za štetu (član 939. stav 1. ZOO), tužitelj, kao osiguravač upravitelja ceste koji je nadoknadio štetu oštećenom licu, ne može imati više prava od svog osiguranika. Shodno tome, tužitelj je u ovoj parnici bio dužan dokazati da je treće lice pretrpjelo štetu, da tuženi nije ispunio obavezu održavanja ceste iz ugovora zaključenog sa osiguranikom tužitelja, i da je taj propust tuženog bio uzrok štete koju je tužitelj nadoknadio oštećenom, isplatom naknade iz osiguranja.

Prvostepeni sud je presudu kojom je odbio tužbeni zahtjev kao neosnovan zasnovao na utvrđenoj činjenici da je tuženi blagovremeno i uspješno ispunio sve obaveze iz ugovora o održavanju ceste. Sud je zbog toga zaključio da uzrok predmetne štete nije propust tuženog, jer njegova odgovornost ne može prelaziti granice koje su određene ugovorom. Navedeni stav prvostepenog suda je podudaran shvatanju koje je revizijski sud već izrazio u svojim odlukama. Pri tome, za odluku suda nije od značaja da li se ugovoreni poslovi odnose na održavanje ili na zaštitu ceste, o čemu sud nepotrebno elaborira u obrazloženju presude, nego da li je uzrok štete neizvršenje ugovora od strane tuženog.

Drugostepeni sud, nasuprot tome, zaključuje da je do štete došlo usljed propusta u održavanju ceste, i to samo na osnovu utvrđenja da je saobraćajnu nezgodu uzrokovalo prisustvo psa litalice na autocesti. Međutim, taj zaključak drugostepenog suda suprotan je utvrđenom činjeničnom stanju, prema kojem nije bilo nikakvih propusta u ispunjavanju ugovornih obaveza tuženog, a isti se ne može zasnivati ni na odredbama ugovora o rizicima za ugovorne strane, koje nisu od značaja za odluku suda u ovoj pravnoj stvari, kako je to pogrešno ocijenio drugostepeni sud.

Neočekivano prisustvo psa litalice na autocesti može, ali ne mora biti uzrokovano radnjom ili propuštanjem preduzeća za održavanje ceste (tuženog).

Zbog toga je za postojanje odgovornosti tuženog za štetu koju je tužitelj kao osiguravač nadoknadio oštećenom korisniku ceste nužno utvrditi povredu ugovora koji je tuženi zaključio sa upraviteljem ceste. Odgovornost tuženog se, za razliku od odgovornosti upravitelja ceste koja se temelji na zakonu, zasniva se na učinjenim propustima u ispunjenju ugovora, u granicama ugovornih odredbi. Ako nema propusta tuženog nema ni njegove odgovornosti.

Zbog toga, zaključak suda o odgovornosti tuženog za štetu ne može biti zasnovan samo na činjenici da se pas u momentu nezgode nalazio na autocesti, nego sud mora utvrditi i da se pas našao na autocesti zbog propusta u njenom održavanju od strane tuženog.

Drugostepeni sud nije pravilno primjenio odredbu člana 154. stav 1. ZOO kada je predmetni spor za isplatu regresnog potraživanja osiguravača rješavao isključivo primjenom odredaba Zakona o cestama i ugovora o održavanju ceste, potpuno zanemarujući da iz utvrđenog činjeničnog stanja proizlazi da nastala šteta nije u uzročnoj vezi sa postupanjem tuženog.

S obzirom da je u ovom slučaju nije utvrđena odgovornost tuženog za štetu, zahtjev tužitelja za isplatu regresnog potraživanja na osnovu odredbe člana 939. stav 1. ZOO nije osnovan.

Imajući u vidu navedeno ovaj sud je primjenom odredbe iz člana 250. stav 1. ZPP odlučio da usvoji reviziju tuženog, preinači presudu drugostepenog suda i potvrdi prvostepenu presudu kojom je odbijen zahtjev tužitelja za isplatu duga od 6.728,93 KM, sa zateznom kamatom od dana dospijeca do isplate i troškovima parničnog postupka.

Zahtjev revidenta za naknadu troškova nastalih u povodu revizije nije podnesen u skladu sa odredbom člana 396. stav 1. ZPP, pa ovaj sud o istom nije odlučivao.

Predsjednica vijeća
Marijana Omerčaušević, s.r.